بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ސަޓިފައިޑް ނިމުން ކޮޕީ

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2023/HC-A/304
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ނަޢީމާ އިބްރާހީމް / ރ.ނައިޝާ
- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:** ޝަކީލާ ޙަމްޒާ / ރ.ސީސްކީޑް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި، މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޢު

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަނީޒް ޢަބްދުﷲ

ނިމުން ތާރީޚް: 12 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1447 / 02 ޑިސެންބަރު 2025

ހައިކޯޓުގައި ދަޢުވާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 18 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1445 / 03 އޮކްޓޫބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 3229/Cv-C/2021
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި، މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 16 ސެޕްޓެމްބަރު 2021
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 13 ޖުލައި 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ނަޢީމާ އިބްރާހީމް / ހ.ނައިޝާ

ވާރިސް ވަކީލް: މުޙައްމަދު ޙިލްމީ، ހިލްއަލިވާގެ / ސ.ފޭދޫ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

ޝަރީފާ ޙަމްޒާ / ހ.ސީސްޕީޗް

ވާރިސް ވަކީލް: އަލީ އާމިރު / ދަފްތަރު ނަންބަރު 1684

މަދަނީ- އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި، މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޤުގެ ރައުޔު

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހ. ނައިޝާ / ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ[1] ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ހ.ސީބްރީޒް / ޝަރީފާ ހަމްޒާ[2] އެވެ.

ކޭސް ހިނގާފައިވާގޮތް

2. މި މައްސަލައިގައި ކޭސްހިނގާފައިވާގޮތް ކަމަށް ޝަރީފާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލައި އެވަނީއެވެ.

2·1 ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމާއި އިންވެގެން އޮންނަނީ ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ ބަނޑާރަ ބިންކަން.

2·2 ހ.ސީބްރީޒްގައި 6 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ކޮށްފައިވާއިރު، ހ.ސީބްރީޒްގެ އަމިއްލަ ބިމުން ގާތްގަނޑަކަށް 10 (ދިހައެއް) އަކަފޫޓުގެ ސަރަޙައްދުގައި ހ.ނައިޝާއެވެ ކިޔާ ގެ އިމާރާތްކޮށްފައިވާކަން.

2·3 ހ.ސީބްރީޒްގައި 10 (ދިހައެއް) ބުރީގެ އިމާރާތެއް ކުރުމަށް ކުރެވުންތަކަށް ކުރާ ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ހުއްދަ ހޯދުމަށްފަހު، އިމާރާތްކުރާ ބަޔަކަށް ހަވާލުކޮށް އިމާރާތްކުރުމުގެ ކުރިން ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސާފައި އޮންނަ ގަވާއިދުގެ ދަށުން މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ކަމާބެހޭ މުވައްޒަފުން [illegible] ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ ބިމުގެ ރަޖިސްޓްރީގައި ބައްޓަންކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް ހަމަވާތޯ [illegible] ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ އިމާރާތް ކޮށްފައިވަނީ 6 (ހައެއް) އިންޗި ފުޅާ 21 (އެކާވީސް) ފޫޓު ދިގުމިނުގެ ސަރަޙައްދެއް ހ.ސީބްރީޒް ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމުން ބޭނުންކޮށްފައިވާކަން ސާބިތުވެފައިވާކަން.

---

[1] އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A051269

[2] އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A042859

2.4 ރަސްމީކޮށް އެ މައްސަލަ މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ހުށަހެޅުމުން ދެފަރާތް ހާޒިރުކޮށް 2 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބައްދަލުކޮށް މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް އަންގުމަށް ހ.ނަޔިޝާއާވ ކިޔާ ގޭގެ ވެރިފަރާތަށް ކައުންސިލުން 21 މާރިޗު 2021 ގައި އަންގާފައިވާކަން.

2.5 މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އެންގުން ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ތަންފީޛުނުކުރާކަމަށް ބުނެ، ޝަރީފާ ހަމްދީގެ ފަރާތުން ބޭނުންވަނީ ހ.ސީސްޕްރޭ އެވ ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމުގައި ރަޖިސްޓްރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް ހ.ނަޔިޝާ އެވ ކިޔާ ގޭ އިމާރާތްކޮށްފައިވާ މިންވަރު ތަނާ، ހ.ސީސްޕްރޭ އެވ ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމުގައި ރަޖިސްޓްރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް 10 (ދިހައެއް) ފުޓު އިމާރާތްކޮށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ހުއްދަ ދޫކޮށްފައިވާ މިނަން އިމާރާތްކޮށްފައިވާކަމަށް ބިމުގެ އިން ހަމަކޮށްދިނުމަށް ކަމަށް ބުނެ ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވީއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުން އެ މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާ އިންނެވެ.

2.6 މި ސިވިލް ކޯޓުގެ ބެލެވިދިޔަ ދަޢުވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ދަޢުވާއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ގޮތް

3. ހ.ސީސްޕްރޭ އެވ ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމުގައި 10 (ދިހައެއް) ފުޓަށް ބޭނުންވެގެން، އިމާރާތް ކުރަން ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ހުއްދަ ހޯދުމަށްފަހު، ހ.ސީސްޕްރޭ އެވ ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމުގެ އިން ހަމަކުރުމަށް މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ކަމާބެހޭ މުވައްޒަފުން ބަލައިގެން އެ ބިމުގެ އިން ރަޖިސްޓްރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ހަމަކޮށް ބޮޑިއިރު، އެ އަމިއްލަ ބިމުގެ އިރުމަތީގައި 06 (ހައެއް) ފުޓަށް އިމާރާތްކޮށްފައިވާ، ހ.ނަޔިޝާ އެވ ކިޔާ ގޭ އިމާރާތްކޮށްފައިވަނީ، ހ.ސީސްޕްރޭ އެވ ކިޔާ އަމިއްލަ ބިމަށް އަރުވައިގެން ކަމަށް، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ މުވައްޒަފުން މިންއަޅާ ބެލުމުން އެނގުނު ދޮށުއިރު، ހ.ނަޔިޝާ އެވ ކިޔާ އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތަކީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ހުށަހެޅުމުން ދެފަރާތަށް

އެންގުމަށްފަހު، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން ޢަމަލުކުރާ އުޞޫލުގެ ދަށުން، ހ.ނަހިޝާ އޮފް ރިކްމާ ގޭގެ އިމާރާތުން ހ.ސިސްސީޑް އޮފް ރިކްމާ އަމިއްލަ ބިމަށް ވައްދައިގެން އިމާރާތްކޮށްފައިވާ މިންވަރު (ގާތްގަނޑަކަށް 10 އަކަފޫޓު)، ހ.ސިސްސީޑް އޮފް ރިކްމާ އަމިއްލަ ބިމަށް އިން ހަމަވާގޮތަށް 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރަނގަޅުކުރަން އެންގުމުން، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން 18 މާރިޗު 2021 ވަނަ ދުވަހު، ހ.ނަހިޝާ އޮފް ރިކްމާ ގޭގެ ވެރިފަރާތަށް އަންގާފައިވިނަމަވެސް، ދީފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވެ އިތުރަށް 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަސް ފާއިތުވީއިރުވެސް، ހ.ސިސްސީޑް އޮފް ރިކްމާ އަމިއްލަ ބިމުން ހ.ނަހިޝާ އޮފް ރިކްމާ ގެ އިމާރާތްކޮށްފައިވާ މިންވަރު ރަނގަޅުކޮށްފައިނުވާތީ، އެކަން ރަނގަޅު ކުރުމަށް އަސްމާ ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި، ހ.ސިސްސީޑް، ޝަފީޢާ ޢައްމާގެ ފަރާތުން ދައުވާކޮށްފައިވެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ޙުކުމް

4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ؛

"ދެންފަހެ، އިސްވެދިޔަ ބަޔާންތަކާއި، ދަޢުވާކުރުމުން ނުކުތާތަކާއި، ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަލާއިރު، ހ.ނަހިޝާ އޮފް ރިކްމާ ގޯތި އިމާރާތް ކުރުމުގައި، އެ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ބިމުން ފެށިގެން ޓެރަސް ފްލޯރާ ހަމައަށް އެ އިމާރާތުގެ ބައެއް ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި އޮތް ހ.ސިސްސީޑް އޮފް ރިކްމާ އަމިއްލަ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާކަން ދައުވާލިބޭ ފަރާތާއި ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބަޔާނާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން އެނގެން އަންނަނީ މާއި، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ހ.ނަހިޝާ އޮފް ރިކްމާ އިމާރާތުން ހ.ސިސްސީޑް އޮފް ރިކްމާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ މިންވަރު އަޑިކަން އެ އަގު ދިނުމަށް ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ބޭނުންވި ނަމަވެސް، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެ ބަދަލު ލިބިގަތުމަށް ބޭނުންނުވާ ކަމާއި، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ބޭނުންވަނީ، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އިމާރާތުން ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާ ބައި ބަޔާ އިސްލާހު ކުރުން ކަމުގައިވީ، ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ނުރުހުމުގައި، ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބައިގެ މައްޗަށް ބާރުފޯރުވި، އެ ހައްގުގެ މަތީގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތާއި ހުރުމުގެ ޙައްޤު ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބިގެން ނުވާއި، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ހ.ނަހިޝާ އޮފް ރިކްމާ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ގެ ބިމުން ފެށިގެން ޓެރަސް އާ ހަމައަށް، ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ހ.ސިސްސީޑް އޮފް ރިކްމާ ގޯތީގެ

އިމުގެ ތެރެއަށް ވައްދައިގެން އިމާރާތް ކޮށްފައިވާބައި، ހ.ސީސްޓީޒް އެފް ކިހާ ގޮޅީގެ އިންހަމަވާ ގޮތަށް މިއަދު (13 ޖުލައި 2023) އިން ފެށިގެން 05 (ފަހެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ތަނާ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ހ.ނައިޝާ، ނަޒީމާ އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް އަންގާ އަމުރު ތަންފީޛުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުނު ނުކުތާތައް

5. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ހުށަހަޅާ އެ ނުކުތާތަކާ ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވަކާލާތުކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

5·1 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ހ.ނައިޝާ އެފް ކިހާ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ފްލޯރގެ ބިމުން ފެށިގެން ޖެހިގެން ފްލޯރ އާ ހަމައިން، އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ހ.ސީސްޓީޒް އެފް ކިހާ ގޮޅީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި، އެ ގޮޅީގެ އިން ހަމަވާ ގޮތަށް ތަނާ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) (1) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛ އާއި

5·2 ހ.ނައިޝާ އެފް ކިހާ އިމާރާތުން ހ.ސީސްޓީޒް ގޮޅީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާ ބައި އިބްތިދާއީކޯޓުން ނޫން އެހެން ގޮތެއް ނިންމަވާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބިނާކޮށްފައި، އެ ފަރާތުގެ ބައްޕަގެ މައްޗަށް އެ ފަރާތުން ދޫކޮށްލާފައި ހިނދުކޮޅު، އުނދުން ގޮތެއް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް އެންގެން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނުވާކަމަށާއި، އެހެންކަމުން ހ.ސީސްޓީޒް އެފް ކިހާ ގޮޅީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ހ.ނައިޝާ އެފް ކިހާ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައެޅުމަށް އަމުރު ކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ބަދަލުތަކުގެ އުޞޫލުތަކާއި ދުނިޔޭގައި ކުރިއަރާފައިވާ

ޑިމިކްރާޓީ ގައުމުތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ބޭނުންކުރާ ބަރާބަރުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ؛

އަދި

5.3 އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާގެ ހުކުމް މި ކޮޕީގެ އިމުގެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާގައި ކުރިއަށް ދަނިކޮށް، އަދި އެ މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތުން އިމުގެ މައްސަލަ ބަދަލުކުރަން ފައިސާގެ އަދަދުތަކާއި ކޮށްދެއްވައި، އެ އަދަދުތަކަކީ އެއްބަސްވާނަމަ އިދުގެ ބަދަލު ދަޢުވާކުރެވޭނެ ހުކުމްކުރެވިފައިވާ، މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ފަރާތްތަކުގެ ޝަރީޢަތުގައި ވާހަކަ ދައްކައި ބައްލަވާ ކޯޓުން ބޭނުންކުރާ ހަމަތަކަށް ބަލައި، މި މައްސަލައިގައި އިޖުރާއީ ގޮތުން ދެފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަންތައްތަކާއި މައްސަލައެއްގައި ނިންމައިދިނުމަށް ނަމަވެ އިޖުރާއީ ފެށުމުގެ ގޮތުން ޝަރީޢަތުގައި ފައިދާ ކުރެވިދާނެ، އެ އިޖުރާއީ އިޖުރާއާތު ޝަރީޢަތް ނިޔާވާ ބައި ހުކުމް ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ދެމެހެއްޓުމާ ނިޔާވެއް، މައްސަލަ ނިމިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ދަޢުވާއާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްލާމް އުސޫލަކީ (Cause of Action Estoppel) ގެ އުސޫލާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2018/SC-A/31 ދަޢުވާއާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ "ސިވިލް ކޯޓަކުން ފައިނަލް ކޯޓު މައްސަލައެއް ހުކުމްކުރެވިފައިވާނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ހަމަހަމަ ފަރާތްތަކާއި ހަމަ އެ އުސޫލާ ނުވަތަ އެ ކަމާބެހޭ ނުވަތަ މައްސަލައާ ގުޅޭ އެހެން މައްސަލައެއް އެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިގެން ހުރި މައްސަލަތަކެއް ބަލައްވާނީ އެއް ފަރާތް ޤާނޫނާއި ބައްޓަންކުރެވިފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނުވާނޭ" ކަމަށް ބައްޓަންކުރެވިފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބެލެވޭ ކަމަށްވާތީ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

6. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ތަކުރާރުކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގައި ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާކަމާއި، އެގޮތުން، ހ.ސީސްޓީލް އެވް ކިޔާ ގޯތީގެ ތެރެއަށް ހ.ނައިޝާ އެވް ކިޔާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމުގެ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިޢުތިރާޟް ނުކުރިނަމަވެސް، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ދެބަސްވުން އުފެދިފައިވަނީ އިމާރާތުން ބޭރުކޮށްފައިވާ މިންވަރާއި ގުޅިގެންކަމާއި، އެގޮތުން، ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމުގައި ސާބިތުވާ ތަރުތީބުން އެނގޭ ދިރާސާކޮށް އެއަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަން ސާފުކޮށް ފެންނަން އޮތްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

7. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި އެދިފައިވާގޮތަށް އިމާރާތުން ބައެއް ތަޅާލުމަށް މައްސަލައަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ހައްލެއް ލިބޭނެ ކަމެއް ނޫންކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ ވަރަށް ގިނަ ސަބަބުތަކަކާހުރެ ކަމަށާއި، އެގޮތުން، އެކަންކަން ފާހަގަކޮށްދިނަމަވެސް، އެކަންކަން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމާއި، މިއީ ހަމައެކަނި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ބުނުމެއް ނޫންކަމާއި، ހުކުމުގައިވާ ބިލްޑިންގ އެލައިންމަންޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައިވާގޮތުންވެސް އިމާރާތުން ބައެއް ކޮށް ނަގަނަމަ ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

8. ހ.ނައިޝާ ބަލަހައްޓާ ފަރާތުގައި، ފައިސާއިން ބަދަލުދިނުން މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށް މަސައްކަތް ކޮށްފައިވާނެ ކަމަށާއި، ނަމަވެސް، މިކަން ކާމިޔާބު ވެފައި ނުވާތީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދޭ ހިތްވަރު ބޮޑު އަދަދެއް ހަމަޖައްސަން ޤަބޫލު ނުކުރެއްވި ކަމާއި، އެއްބަސްވުމަކަށް އާދެވިފައި ނުވާތީ، މި މައްސަލައިގެ އަދުދުވެ

އިންސާފުވެރި ބަދަލެއް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހަޅާފައިވާނެކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

9. ބަހުސްގެ ބޭނުމަށް ހ.ސީސްޓީޖް އެވެ ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި ތަޢާރުދުވަކީ ކުރުން އެކަށީގެންވާ ކަމުގެއް ކަމުގައިވިޔަސް، އެއީ އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތުން އަމަލުކޮށްފައިވާ ކަމުގެ ސަބަބުން މިހާރު ކުޑެވުން އޮތްކަމެއް ނޫންކަމަށާއި، ސަބަބީ، ހ.ސީސްޓީޖް ގޯތީގައި އިމާރާތެއް ރާނަން ފަށާފައިވުން ކަމާއި، މިހާރު ހ.ނަހިޝާއެވް ކިޔާ ބިމާރާތުން ބައެއް ތަޅާފައިން އޮންނާނީ ހ. ސީސްޓީޖް ގައި ހުރި އިމާރާތުން ވެސް ބައި ތަޅާލައިގެން ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާއާމެދު

10. ބިމާ ގުޅިގެން އުފެދޭ ޙައްޤުތަކާ ޤައިދުތަކުގެ ތެރެއިން ވަކިގޮތަކަށް އެއްބަސްވެގެން އުފެންކުރުވާ ޙައްޤުތަކާއި ޤައިދުތަކުގެ އިތުރުން ވަކިގޮތަކަށް ފުރައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ވެސް ނެތި އަދި ދުވަހަކުގެ ފުރިހަމަ ރުހުމަތާވެސް ނުލައި، ބަހުރުމުގެ ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްތާން ޝަރީޢަތުން ކަސްޓަމަރީ ޙައްޤުތަކާއި ޤައިދުތަކަށް ހުންނަހަކާއި، އީޒްމަންޓް (easement of necessity) އަކީ އުފަދަ މިސާލެއްކަމަށާއި، އީޒްމަންޓުގެ ހަރާމް ވައްތަރު ހުންނަހަކާއި، އީޒްމަންޓް އޮފް ނެސެސިޓީ އަކީ އާގެން އެއްވައްތަރު ކަމަށާއި، ކުރިއަރާފައިވާ ދީމުޤްރާޠީ ގައުމުތަކުގައި އީޒްމަންޓާ ބެހޭ ޤާނޫނު ހަރުގައި ހުންނަހަކާއި، ބަހުރުމުގެ ހަމަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މިނިވަން ޑިމޮކްރެޓިކު ޤައުމުތަކުގައި އަމަލުކުރާ ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުން ބެލުމުގައި ގާނޫނީ ހުރަހެއް ނެތްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

11. އިސްވެ ބަޔާންކުރުމުން ކަންކަން ދަށު ކޯޓުގައި ފުރަތަމަ ނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގައި މިކަމަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް އަދި ބަލާފައި ނުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ތިންވަނަ ނުކުތާއާމެދު

12. ގާޒީގެ އިމުގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރަން ދެފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މުޢާމަލާތުތަކުން މައްސަލަ ހައްލުވެފައިނުވާތީ ޝަރީޢަތް މެދުވެރިކޮށް މައްސަލަ ހައްލުކުރަން އެދިފައިވާނެކަމާއި، އެ މައްސަލައިގައި ޝަރީފާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ އިމުގެ މައްސަލަ ހައްލުކުރަން ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން 1,890,000ރ. (އެއް މިލިއަން އަށްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ހާސް ރުފިޔާ) 3 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދެއްކުމަށާއި، އެ ފައިސާ ނުދައްކާނަމަ، އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި ތަޅާލުމަށް އަންގައި މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށްކަމާއި، އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާއިން ބަލަމުންދާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

13. އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަ ހިނގަމުންދަނިކޮށް، 2 ސެޕްޓެންބަރު 2021 ގައި ޝަރީފާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން އައު މައްސަލައެއް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ކަމާއި، އެ މައްސަލައިގައި އެދިފައިވަނީ، ކުރިން ހުށަހެޅުނު މައްސަލައިގައި ބަހުސްކުރަމުންދާ ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން އިމުން އަރާފައިވާކަމަށް ބުނާ ބައި ތަޅާލުމުގެ އަމުރަކަށްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

14. އެއް މައުޟޫޢެއްގައި ތަފާތު ދެ މައްސަލައެއް ޝަރީޢަތުގައި ހިނގަން ފެށިކަމާއި، މިއީ ޢަދުލު އިންސާފުގެ ހަމަތަކާއި ފުށުއަރާ ކަމެއްކަމަށްވާތީ، އިމުން އަރާފައިވާކަމަށް ބުނާ ބައިގެ ބޮޑު މިނާއި، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible]، ހ.[illegible] ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާގައި [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާއެއް

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ނަގާފައިވާކަމާއި އަދި އެ ނުކުތާއަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ޖަވާބުވެސް ދިން ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގައި "ސިވިލް ކޯޓަށާއި ފެމިލީ ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވަނިކޮށް، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚަސްމުންގެ ފަރާތުން ހަމަ އެ ޚުޞޫމާތު ނުވަތަ އެ ކަމާބެހޭ ނުވަތަ މައްސަލާ ގުޅޭ އެހެން މައްސަލައެއް އެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް ބަލަންވާނީ އެއް ފަނޑިޔާރެއް" ކަމަށް ރިޕޯޓުގެ 13 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ވަނީ މަދަނީ މުރާފާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

16. އެއްބާވަތެއްގެ ތަފާތު މައްސަލަތަކެއް އެއް ކޯޓެއްގައި ހިންގެން ނުވާނެކަމަށް ބުނާ ރެސްޖުޑިކާޓާގެ މަބްދައު ބިނާވާ މައިގަނޑު 3 އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ޤަޟިއްޔާގައި ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާކަމާއި އެ ތަފްސީލުތަކަށް ބަލާއިރު، އުފުލާފައިވާ ދައުވާގައި ހިމެނޭ ނުކުތާއަކީ އެއިގެ ކުރިން ހުށަހެޅުން ދައުވާގައި ހިމެނުނު ފަރާތްތަކީވެސް ކުރިން ހުށަހެޅުން ދައުވާގައި ހިމެނުނު ފަރާތްތައް ކަމުގައިވާނަމަ އަދި ފަހުން އުފުލާފައިވާ ދައުވާއަކީ އެއް މައުޟޫޢެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވާ ދައުވާއެއްނަމަ، ކޯސް އޮފް އެކްޝަން އެސްޓޮޕަލް ގުދުވެރިކޮށް، އެ ދައުވާއާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން ހުއްޓުވާލެވޭކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭކަމާއި، އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގައި ހިނގުނު ނުކުތާތަކާއި މައްސަލައެއް ކުރިން ހުށަހެޅި ހިނގަމުންދިޔަކަން ފެނުން ހުރިހާ މައްސަލައަކީ އިޖުރާއީ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ މައްސަލައެއް ނޫންކަން އަންގާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

17.ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

18.އިސްތިއުނާފަށް ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި ހަވާލާދީފައިވާ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވާ ވަރަކަށް ބަލާއިރު، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ހަސްމުން ދެއްކި ކޮންމެ ވަރަގަކާއި، ހުށަހެޅި ކޮންމެ ހެއްކެއްގެ މައްޗަށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ވަރަގަތަކާ ޖަވާބުދާރީވުމަށް [illegible] ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ގާނޫނުއަސާސީއާ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި، ހުށަހެޅިފައިވާ ހެއްކާއި ދަލީލުތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިގެންކަމަށް އެނގެން އޮންނަކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

19.ދަށު ކޯޓުގެ ޙުކުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ހުލާސާ ފާހަގަކުރުމަށްފަހު އިސްތިއުނާފުކުރައްދުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނުމުގެ ޖާގައެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކޭކަމަށެވެ.

20.ސާރވޭ ރިޕޯޓަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިނުވާކަމަށް ބުނެފައި އޮންނަ ވަރަކަށް ދީން އޮތް ހައްޤާއި، ޝަރީޢަތުން މިންވަރު ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] ފިޔަވަޅުތަކަށް ރިޕޯޓްކުރެވިގެންކަމާއި، ޝަރީޢަތުން [illegible] ސާރވޭ [illegible] ލިޔުމެއްކަމުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ސާރވޭ ރިޕޯޓަކީ ގާނޫނީ ހައިސިއްޔަތެއް ލިބިގެންވާ ލިޔުމެއްކަމުގައި، އެ ރިޕޯޓަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބޭނުންވާގޮތަށް އެފަރާތުގެ ބޭނުމަށް ފައިސާދީގެން ހަދާފައިވާ

ރިޕޯޓުކުރައްވާފައި، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަކީ ބިމުގެ ބެލެނިވެރި ފަރާތްކަމަށްވެފައި، ޝަރީޢަތުން ބަރޯސާ ވާންޖެހޭނީ މާލެސިޓީ ކައުންސިލުން ސަރުވޭކުރުމަށްފަހު ބައްޓަންކޮށްފައިވާ މިންތަކުގެ މައްޗަށްކަމާއި، ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރާ މާލެސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާގެ ލިޔުމުގައި، މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ 2 ފަރާތަށް އެންގި އެންގުމެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ބަޔާންކުރުމުން ލިޔުމުގައި ހ.ސިލްވަރލީފު ގޭގެ ވެރިފަރާތުން ސާއިޓް އިންޖީނިއަރ ނިޝާނަށް ޖަހާފައިވެއެވެ. އެ ލިޔުމުގައި މާލެސިޓީ ކައުންސިލުން ބައްޓަންކޮށްފައިވާ މިންތަކާއި އެއްގޮތަށް ފަރާތަކުން މިފަދަ އިޢުތިރާޒުކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އެ ލިޔުމުގައި ބައްޓަންކޮށްފައިވަނީ ފުރަތަމަ ފަންގިފިލާގެ ބިމުންފަސް ގޮތަށްސެކަން 03 އިންޗި ނިކުމެފައިވާކަމަށް، އަދި ހ.ނަރުއިސާ އެވް ކާރ ގޭގައި އުސްކޮށް ހަދާފައިވާ އިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ފަންގިފިލާ އާއި ބިރުކަސް ފަންގިފިލާއާ ދުރުދުރުގައި ހުރި ފަންގިފިލާ މަތިންފަސް ހ.ސިލްވަރލީފު ގޭގެ މުށިއަރަށް ނިކުމެފައިވާކަމަށް ބައްޓަންކޮށްފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

21. އިސްތިއުނާފުވެރިޔާ ފަރާތުން 7.1.3، 7.1.4 އަދި 7.1.5 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވާހަކަތަކަކީ އެ ވާހަކަތަކަށް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރު ޖަވާބު ދީފައިވާގޮތުގައި، އެކަމަކުން ޝަރީޢަތުން ދީފައިވާ ޖަވާބަކީ، ހ.ނަރުއިސާ އިމާރާތްކުރުމުގައި އެ އިމާރާތުގެ ބައެއް ހ.ސިލްވަރލީފު އެވް ކާރ ގޭގެ އިރުމަތީ ފާރުގައި އަރާފައިވާކަން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ އިޢުތިރާފުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، އެކަން އިސްބާތުކުރުމުން ނުހުންނަގޮތް ނުވަތަކަމަކުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބުނާއިރު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބައްދުގެ މަސައްކަތް އެފަރާތުން ދޫކުރާ ހިނދުކަ، އެންމެގޮތް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް އެންގުން ޝަކުވާ އަދި ގެންނަ ހަމަހަމަ ނުހަމަކަމާއި، ހ.ސިލްވަރލީފު އެވް ކާރ ގޭގެ އިރުމަތީ ފާރުގައި ހ.ނަރުއިސާ އެވް ކާރ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ މިންވަރު ބަޔާންކޮށްދީފައި އިމާރާތުގެ ނުކުތާތަކަށް ވަކިގޮތަކަށް ގުޅުންހުރި ދިރާސާ ކަމުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދޫކޮށްނަމަ، އެގޮތުން ނިޔާކުރެވޭނީ އެފަރާތުގެ

ފިޔަވަޅުތައް ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ހަރަދުތަކެއް ކުރުމަކީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް އޮތް ޒިންމާއެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

22.އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، އަދުލު އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި، އަދާލަތު ނިޒާމުގެ ގޮތުގެމަތިން އުފަންވާ ބައްދަލުވުމާ ގަވާއިދުތަކާއި ހުށަހަޅާފައިވާ، އެފަދަ ބައްދަލުވުމެއް ޤަބޫލުކުރެވެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ވެސް ބިނާވާ އެކި ކަހަލަ މަޢުލޫމާތުތަކުގައި ތަންފީޛުކޮށްފައިވާކަމަށްބުނެ ޤާނޫނުތަކުގައި އޮންނަ ނުކުތާތަކާއި، މިސާލަކަށް ހަވާލާދީފައި ކުރީ ޒާތުއްތަފާތު ކަނޑައެޅިފައިވާ ބައިބައިކޮށްފައިވާ، އެހެންކަމުން ބަޔާންކުރެވޭ ބަލައިގަތުމަށް ޓަކައި ކޯޓުން ނިންމާކަމަށް، އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދޭތެރޭގައި ފަހަރެއް މަސައްކަތް ނުވަތަ ދަރިފުޅުގެ މައްސަލަ ބިނާވެގެން ވާހަކައިގައި ނުވާނެ، އެ ވާހަކައެއް ދޭހަވާ ބޭނުންކުރަނީ ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

23. އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާ ނިމުމާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ ކަމަކީ، ދެފަރާތުގެ ފުރިހަމަ ރުހުމާއެކު ނުލައިގެން ޙަވާލާގެ ހަމަތަކުން ޤާނޫނީ ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައިދީ ބައްޓަންކޮށްފައިވާ ގައިޑްލައިންތަކެއް ހުށަހަޅާފައިވާ، ޢިމާރާތެއް އެފަދަ މަސްއޫލިއްޔަތު ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތްކޮށްފައިވާ، މިފަދަ ކަމަކާ ސާބިތު ޤާނޫނީ ފަސް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ދައްކާ ވާހަކައިގެ ނުންތަކާ، މިގޮތުން ބަޔާނު ގަވާއިދުގެ ޤާނޫނުން ހިންގާކަމާ މަސްއޫލިއްޔަތު ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށް، އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ގެއްލުން ދަރަޖައިގައި ކުރައްވާ ޢަދަދު ބޮޑު ދަރަޖަ ބިނާކުރަން ބޭނުމަށް އަމަލުކޮށް ގޮތަކަށް އެއްބަސްވާ ކަމަށް ކޯޓުން މިވަގުތު އެޅޭ ފަދަ ސަބަބަކުން ކުރިމަތިވާ ދޫކޮށް ޤާނޫނީ ފަސް ބިނާވާ މަޤާމުގައި ބައިވެރިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާ، މި މަސްއޫލިއްޔަތު އެއްގަމަކަށްވެސް މިއާއި އެހެން ގޮތަކުން މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބާރުން ހިފާން ޒާތުގެ ތަފާސްހިސާބު ކަމަށް ނުދޭނެ ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

24.ސިވިލް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު ފާހަގަކުރި ކަންކަމަކީ، ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ކޮން އުޞޫލަކާ ޚިލާފުކަމެއް ކަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމާއި، ހ.ނައިޝާގެ މީހުންގެ ބަޔަކީ ދީނުގެ މުދަލަކަށް އަރައިގަތް އެ މުދާ ބާޠިލުކޮށްދެއްވުމަށް ކުރުންކަމާއި، މިއީ އިސްލާމްދީނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއްވެސް މީހެއްގެ މުދަލެއް އުވާލާ ނުރުހުމުގައި ބާޠިލުކުރެވޭނެ ޤާނޫނީ ޝަރުޢީ ހަމައެއް ނެތްކަމަށާއި، ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީހަމަތަކާ އެއްގޮތަށްކަމުގައި އިސްތިއުނާފު ޤަރާރުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ތިންވަނަ ނުކުތާއާމެދު

25. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި، ހ.ނައިޝާ ނައިމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަމާއި، އެ މައްސަލައިގެ މުއްދަޢާޢަލައިހި ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ އިމާރާތުން ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ އަމިއްލަ ގޭގެ ބިމަށް އަރާފައިވާ ބަޔަށް އަދުލުވެރި ބަދަލެއް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި އެ މުއްދަޢާގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމާއި، އެ މައްސަލައިގެ މުއްދަޢީ ޝަރީފާ ބަދުރާ އެރިފައިވާތީ، ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ އިމާރާތުން ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ އަމިއްލަ ގޭގެ ބިމަށް އަރާފައިވާ ބައި ނަގައިދިނުމަށްކަމާއި، ޝަރީފާ ބަދުރާގެ ފަރާތުން އަބަދުވެސް ބޭނުންކުރަމުން ދިޔައީ މިގޮތަށްކަމާއި، އަގުއިގެ ވާހަކަ ދެކެވިފައިވާތީ އަނެއް ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވުމަކާ ގުޅިގެން ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

26.އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި، ހ.ސީބްރީޒް ޝަރީފާ ބަދުރާގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަމާއި، މި މައްސަލައިގެ މުއްދަޢާޢަލައިހި ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ އިމާރާތުން ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ އަމިއްލަ ގޭގެ ބިމަށް އަރާފައިވާ ބައި މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން އަންގާފައިވާ ގޮތަށް ތަޅާލުމަށް ހ.ނައިޝާ ވެރިފަރާތުގެ މައްޗަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި އެ މައްސަލައިގެ

މައްޗަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަތައްކަމާއި، ވުމާއެކު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ތަސްވިޔާއާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ތަސްވިޔާއަކީ މުޅިން ތަފާތު ދެ މަރުޙޫމެއްގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތައްކަމާއި، މައްސަލަ ބަލައި ނިޔާ ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާގެ މަރުޙޫމުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާއިރު، މި ދެ ތަސްވިޔާގައި ޙުކުމް ކަނޑައެޅިގެންދާނީ މުޅިން ދެ ކަމެއްގެ މައްޗަށްކަމާއި ނުވަތަ މި ދެ ތަސްވިޔާގައި ވިބުރާނި ދުވަސް ދެ ފަރާތަކަށް ނަމަވެސް މިހެން ތަސްވިޔާތައްގައި ޙުކުމް އަންނަނިކަމަށް ތަސްވިޔާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ބާރުން ނަތީޖާ ހާލަތު އެއްވެދާނެކަމާއި، ނަމަވެސް މި ނަތީޖާ ނުކުމެދާނެކަމަށް މައްސަލަ ބަލައި ނިމުމުގެ ކުރިއަކުން ބަޔާންވެސް ނިންމަންނާކަމުން، މިހެން ކަނޑު މައްސަލައަކީ ވެސް ސިވިލް ކޯޓުގައި ޙުކުމަށް ގެނެވުނު މައްސަލައެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފު ބައްދަލުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

27. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ތަސްވިޔާގައި މިހާރު މިއޮތް ޙުކުމުގެ ނަތީޖާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ތަސްވިޔާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ބާރުން ނެތުންކަމާއި، ވުމާއެކު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ތަސްވިޔާގައި ކުރިއަށް ގެންދެވެން ނެތުމަކަށް ކަނޑައަޅައި ސިވިލް ކޯޓުން މިހާރު ޖެހިފައި މައްސަލަ ބޭރުކުރުމަށްވާނެކަމާއި، މިކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ސަމާލުކަމަށް ޝަރީޢާ ހަވާލުގެ ފުރުޞަތު ދޫކޮށްލެވުނުކަމަށް ޤާނޫނީ ފުރުޞަތު ގެއްލިގެންދާނެކަމަށް ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

28. ބަހުސްގެ ބޭނުމަކަށް މި ދެ ތަސްވިޔާއަކީ އެއް ތަސްވީރަކު ބަލައި އުނދަގޫގައި ނިންމަންޖެހޭ މައްސަލަތަކުގެ ކަމަށް ބެލިގެންދިޔަޔަސް އުކަން ނުކުރެވޭ އޮތް އޮތުމަކީ، މި މައްސަލައިގެ ދުރުން ފާސިލުވެ ބާރުވެރިކަމާއި ސަލަބަތް ނަންބަރަށް، މައްސަލައިގެ ބުނުމަށް އަސަރުކުރާފަދަ އިޖުރާއަތް ކަމުގައި އެކަށޭގެން ކަމަށް ނުލާހާކަމާއި، މައްސަލައިގެ ބުނުމަށް ގާނޫނީ ނިޔާ ހަމަކަށް "ހ.ސީސްޕީޖޭ އެފް ރިޔާ ގެޓީގެ އިހުގެ ބުރުއަރަން އަރާފައިވާކަން ދަށުވާތީވެ ފަރާތުގެ އިޖުރާއަތުން އެނގިގެން އޮޅުވާލި އުސްކަން، އިބްތިދާއީ ޤާނޫނީގޮތުން ނަތީޖާ ދުރާލާކުރީ ފަރާތުން ބޭނުމަކީ، ދުރާލާކުރީ ފަރާތުގެ ބައްޕަގެ މައްޗަށް

އެފަރާތުން ދޫނުދޭހާހިނދަކު، އެކުންފުންޏެއް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް އެންގޭނެ ޝަރުޠެއް އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް، ނެތުމެވެ. އަދި ހ.ސީސޯޕީޒް އެވް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ހ.ނައިޝާ އެވް ކިޔާ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ މިންވަރު ތަޙުޤީޤުކުރި، އިމާރާތަށް އިޢާދަ ނުކުރެވޭވަރުގެ ގެއްލުންތަކެއް ލިބޭނެ ކަމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދެކޭނަމަ، އެގެއްލުން ނުވާނޭގޮތަށް އަވަސްޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކެއް ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ޒަރޫރަތެއް ކުރިމަތިވީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް އޮތް ބިންގާއެއް ކަމުގައި ފެނުމެވެ." މި ނިންމުމަށް ބަދަލު އަންނަވަރުގެ ނުކުތާއެއް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފު ޝަރީޢަތް ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި ފަރާތުން އެދޭގޮތް

29. އިސްތިއުނާފު ކުރެއްވި ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ؛

"1- ހ.ނައިޝާ ނަޢީމާ އިބްރާހީމް ގެ ފަރާތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލައަކީ، އަންނަނިވި، ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމު ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން ކަމުގައި، ބެލެވިދާނެ ހަރަކާތެއްގައި އެއް މައްސަލައެއް ކަމަށް ފެންނާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށް ދިނުން އެދެމެވެ.

(ހ)- ހ.ނައިޝާ އެވް ކިޔާ ގޯތީގައި، ހަދާފައިވާ 6 ބުރީގެ އިމާރާތް، ކޮށްފައިވަނީ، ހ.ސީސޯޕީޒް އެވް ކިޔާ އަވަށްޓެރި ގޯތީގެ ބިމަށް ވަދެއްދައިގެން ކަމާމެދު ހިފާފައިވުމުން.

(ށ)- މާލޭސިޓީ ކައުންސިލަށް ބިމުގެ ބޭނުންފުރުވަރުކޮށްކަމާއި، އެފަރާތުން ސަރުވޭކުރުމަށްފަހު، މައްސަލައިގެ ހިމެނޭ ދެފަރާތަށް އެންގި އެންގުމުގައި، ހ.ނައިޝާ ގެ އިމާރާތުން ހ.ސީސޯޕީޒް އެވް ކިޔާ އަވަށްޓެރި ގޯތީގެ ބިމަށް އަރާފައިވަނީ ކޮން ފުޅާމިނަކަށްކަން ކިޔާ މިންކުރަންކަން ބައްޓަންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެ އެންގުމަކީ، ހ.ނައިޝާ ގެ ވެރިފަރާތުން ސައިޓުން އިނގިރޭސި ނިޝާންޖަހާފައިވާކަމާއި، މިއާބެހޭގޮތުން އަދިވެސް ހ.ނައިޝާ ގެ ވެރިފަރާތުން އިޢުތިރާޟް ކޮށްފައިވާކަމާއި، އެހެންކަމުންވިޔަސް އެ އެންގުމުގައި، ބައްޓަންކޮށްފައިވާ މިންކަން ތަފުސީލުތަކުގެ ޖަހަންޖެހޭ ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި، އިހު ބަލާފައިނުވާތީ މި ޖިއްދުކަންކަމުގައި ވާކަން.

(ނ)- ހ.ނައިޝާ އުފާ ކިޔާ ގޭގައި އުސްކޮށް ހަދާފައިވާ ޢިމާރާތުގެ ފުރަތަމަ ބުރީގެ ބީމުން ފެށިގެން މަތިން، ހ.ސީބްރީޒް ގޭގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ނުކުމެފައިވާ މިންވަރު، 18 މާރިޗު 2021 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން، 02 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރަނގަޅުކުރުމަށްފަހު މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަށް އެންގުމަށް ހ.ނައިޝާ ގެ ވެރިފަރާތުން ކަމުގައިވާ ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް 18 މާރިޗު 2021 ވަނަ ދުވަހު އަންގާފައިވާކަމާއި، މި އެންގުމާ އެއްގޮތަށް އެފަރާތުން ޢަމަލުކޮށްފައިނުވާކަން.

(ރ)- މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން މި ދެންނެވިފަދައިން އެންގުމުން އެ އެންގުމަށް ޢަމަލުނުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ކަނޑައެޅުމުގެ މަސްއޫލުގެ ބިނާކޮށް ހ.ނައިޝާ ނަޢީމާ އިބްރާހީމް ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަކީ ފަހުން ކޯޓު ޢަމަލުކުރުމުގެ ގޮތުން ކަމަށް ނުބެލެވޭކަމާއި، ހ.ނައިޝާ އުފާ ކިޔާ ގޭގެ ބިމުން ހ.ނައިޝާ ގެ ޢިމާރާތް ވަކިކުރައި އެ ޢިމާރާތް ހުރިގޮތުގައި ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންކުރުމުގެ އެ ބޭނުމުގައި މަޢުލޫމާތު ހުށަހެޅުމުގެ ޤާނޫނީ ޙައްޤު ހުރިކަމާއި މަޢުލޫމާތު ކަމުގައިވެއެވެ.

(ބ)- ހ.ނައިޝާ އުފާ ކިޔާ ގޭގައި ހަދާފައިވާ ޢިމާރާތް ހ.ސީބްރީޒް ގެ ގޭގެ ތެރެއަށް، ވައްދާފައިވާކަން އެނގެނީ ހ.ސީބްރީޒް ގެ ގޭގައި، 10 ބުރީގެ ޢިމާރާތެއް ކުރިމަތިވެފައި ވާން ނަގައި މަސައްކަތް ކުންފުނިތަކުގެ ރިޕޯޓުން، އެ ގޭގައި ހުރި ޢިމާރާތް ތަރައްޤީކުރައި އެކަށީގެންވާ ކުރިއަށްގެން ނިކުތުން ބަދަލު ފެއްޔަސް އަޅުވަތްޓަފަޅިކަމުގެ ރިޕޯޓުން، ކޮށްކުރުމުގެ ގޮތުން މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން އަދި ބޭސިކް ހިސާބުންކަން.

(ޅ)- ހ. ނައިޝާ އުފާ ކިޔާ ގޭގައި ހަދާފައިވާ ޢިމާރާތް ހ.ސީބްރީޒް ގެ ގޭގެ ތެރެއަށް ވައްދައިގެން ހުރުމުގެ ސަބަބުންނާއި އެކަން ތަނބަކަށް ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން އަނިޔާ ލިބުމުންނާ ފަރާތަކީ ހ.ސީބްރީޒް ގެ ވެރިންނާއި އެމީހުންގެ ކުޑަކުދިންކަމާއި، އެގޮތުން އަދިއްޔަ ވަޒަނަށް ނުވަތަ އެހެން ކުރިމަތިވެދާނެ ޤާނޫނީ މައްސަލަތައް ބޮޑުވެ ގެއްލުން ދިމާވެފައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުން މި ޤަޟިއްޔާގައި މަސައްކަތް ބަލައިގަތުމުގައި ކުރިއަރުވައި ގެންގުޅުން ނިންމައިދިނުމަށް ޙައްޤު އޮތް ޙާލަތު ހ.ސީބްރީޒް އުފާ ކިޔާ ގޭގެ ވެރިންނާއި އެމީހުންގެ ކުރިންނަން އެ ޙައްޤު އެކަމަށް އަރައިގަނެފައިވާކަމާއި، ހ.ސީބްރީޒް ގައި ހުރި ޢިމާރާތެއް 10 ބުރީގެ ޢިމާރާތަކަށްވުމަށް އެކަށީގައި، ގެއްލުންތަކުގެ ހިސާބުކުރި (ޖީއައިއެސް ފޮޓޯގްރާފީ ސަރވޭ ރިޕޯޓް) ގެ ދުވަހުގެ ނަމްބަރު ހުރި ފޮޓޯތަކުން ހަމަހަމަ މަސައްކަތް ނުކުރެވުމުގެ އަޅުވާފައިވާ ރިޕޯޓްގައި މިވަނީ ހ.ނައިޝާ އުފާ ކިޔާ ގޭގައި ހަދާފައިވާ ޢިމާރާތުން ހ.ސީބްރީޒް އުފާ ކިޔާ ގޭގެ އިމުން އަރައިގެންވާ ބައިތައް ޤާނޫނީގޮތުން ނައްތާލައިދިނުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުން މިމައްސަލަ ބަލައިގަތުމުގައި ހ.ސީބްރީޒް ގޭގައި 10 ބުރީގެ ޢިމާރާތް ނުހުރި އެގޮތަށް އަރައިގަނެ ދިރިއުޅުންކަމާއި، ގެއްލުންތަ

ފްލޯރާއި، ފަސްޓްފްލޯރ އިން ލިބޭ އާމްދަނީ ދައްކަން މަޖްބޫރުވެފައިވަނީ ހައުސިން ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފައިނޭންސް ކޯޕަރޭޝަނުން ނަގާފައިވާ ލޯނު އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަކަށް.

(ށ)- މައްސަލައިގެ ޙުކުމަށް، ޤާޟީ ވާސިލުވި ހަމައަކީ، {ހ.ސީސްޕްރޭ އެވް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާކަން ދަޢުވާލިބޭފަރާތުގެ އިޢުތިރާޒުން އެނގެން އޮތުމާއި އެކަން، އިސްތިޞްޙާބުލްޙުކުން ދޫނުކުރެވޭނެ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބޭނާއިރު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބައްޕާގެ މައްކަން އެފަރާތުން ދޫސްދުރާ ހިނދަކު، އެނޫންގޮތަކަށް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް އެނގޭނެ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް، ނެތުމެވެ. އަދި ހ.ސީސްޕްރޭ އެވް ކިޔާ ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ހ.ނަހިޝާ އެވް ކިޔާ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ މިންވަރު ތަޢާރަފްކޮށްދީ، އިމާރާތަށް ނަސްކުރާ ވަރުގެ ގެއްލުންތަކެއް ލިބޭނެ ކަމެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދެކުނުނަމަ، އެގޮތުން ނަގާފައިވާ އަގަކާއި ފިޔަވައިގެން ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ހަރަދުތަކެއް ކުރުމަކީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ލިބޭ ގެއްލުމެއްކަމުގައި ވެވެ. } މިކަމަށްވާއިރު، މި ނިންމުން ޝަރުޢީ ނުވަތަ ގާނޫނީ އުސޫލަކާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބަޔާންކުރާ ހަރުދަނާ ނުކުތާއެއް އިސްތިއުނާފު ކުރާފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަން.

(ނ)- މިހުކުމުގެ ދުވަހުން އެހުކުމުގެ ނިޔާކުރުމުގައި އަހަރެއްގެ އެ ދުވަހުން މަސްދުވަސް ފިހިގެއްދެވުނު މިހުކުމުގެ މުދާ ކުއްޔަކާއި މީޔެ އިސްކާލް ދީނުގައި ކަނޑައަޅައިގެން ބަދަލުކުރެއްވި ކަލްކަލާރި ހ.ނަހިޝާ ނަސީމާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ކުރެވޭ ބޭނުމުގެ، ހ.ނަހިޝާ ގެ އިމާރާތް ހ.ސީސްޕްރޭ ގެ އިމަށް އަރާފައިވާ އެއްޗެހި، ދުވަހަށްބަލައި އެއީގެން ސާބިތުކުރެވޭ މިންވަރު ފިޔަވައި ކުލިވަރުކަން ދަށްމަތިން ކަނޑައެޅުމުގައިވާކަން.

(ރ)- ހ.ނަހިޝާ ނަސީމާ އިޞްލާޙު މިމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ދައްކާފައިވާ ވަކަލާތުކަން ބަޔާންކޮށް އެނގެނީ، އެފަރާތުގެ ބޭނުމަކީ، ކުރުމުގެ އަގެއް ކަނޑައަޅައިގެން ހ.ނަހިޝާ ގެ އިމާރާތްތަކުން، ހ. ސީސްޕްރޭ ގެ ބިމަށް އަރާފައިވާ ބައި ދުވަހުގެ އިޖާރާ، އެއްކޮށްކަމަށް އެއްވެސް މިންވަރެއް މިހުކުމުގެ އިނގިރޭސި ނިޔާކުރުމުގައި އަސްލުވިލާތަށް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތުމެވެ.

2- މިމައްސަލަ ހައިކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ޖަވާބު ދާރީ ވާންޖެހިފައިވާތީ، މިކަމުގައި ފުރުޞަތު ވަކިވެއްޖެ އިސްތިއުނާފު ކުރަން ޖެހިފައިވާމުއްދަތުގައި ހުށަހެޅުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ގޮތުގައި 35,000.00 ރުފިޔާ ދޫކުރެއްވުމަށް، ސިވިލްކޯޓުގެ ގޮތުގައި މިފައިސާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެހެއްޓުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް އަންގައި ދިނުން، އެވެ.

-3 މިމައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ބާޠިލުކުރާނެ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދަން ނިންމަވައިފިނަމަ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދުނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/CV-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރާނެ ތަނެއް، ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި މައްސަލަ ނިންމަވައި ދެއްވުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަން

30. މި އިސްތިއުނާފުގައި އޮތީ ދެއަވަށްޓެރިއަކާއި އެ ދެއަވަށްޓެރިންގެ ދެބިމުގެ އިމުގެ ވާހަކައެވެ. އެ ދެއަވަށްޓެރިންކުރެ އެކަކީ، ޝަކީލާ ހަމްޒާއެވެ. އަދި އަނެއްކަކީ، ނަޢީމާ އިބްރާހީމެވެ. ވިދިވިދިގެން އޮތް އެ ދެބިންކުރު ކޮންމެ ބިމެއްގައި ވަކި އެޑްރެހެއް އޮވެއެވެ. ކޮންމެ ބިމެއްގައި ވަކި އިމެއް އޮވެއެވެ. އެގޮތުން، ޝަކީލާ ހަމްޒާއަށް ނިސްބަތްވާ ބިމަކީ، ހ.ސިންގީޔެވެ. ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް ނިސްބަތްވާ ބިމަކީ، ހ.ނަހިޝާއެވެ.

31. މި ދެ އަވަށްޓެރިންގެ ދެމެދުގައި ޖެހުނު މައްސަލަ އުފަންވެގެން އަންނަނީ، ޝަކީލާ ހަމްޒާ އޭނާގެ ގޯތިކޮޅުގައިވާ ހ.ސިންގީގައި (ދިހައެއް) 10 ބުރީގެ އިމާރާތެއް އަޅަން ބޭނުންވި ހިސާބުންނެވެ. އެގޮތުން، އެ އިމާރާތް އެޅުމަށްޓަކައި ކުރެހުންތައް ކުރިއެވެ. ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ހުއްދަ ހޯދިއެވެ. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގައި އެ ބިމުގެ އިން ކަނޑައަޅުއްވައިދިނުމަށް އެދުނެވެ. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މުވައްޒަފުން އެ ބިމަށް ދިޔައެވެ. އެ ބިމުގައި މިންއެޅިއެވެ. ޓޯޓަލްސްޓޭޝަނުގައި ބޯޑާ އިން ހަމަވޭތޯ ބެލިއެވެ. އެ ބެލި ބެލުމުން ބިމުގެ އިން ހަމަވެއެވެ. އެހެން އިބާރާތަކުން ބުނާނަމަ، ޑްރޯއިންގްގައިވާ އެއްގޮތަށްވާގޮތަށް ނޫނެވެ.

32. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މުވައްޒަފުން އިމްތިޙާނަށް ބެލިބެލުމުން އާދަޔާ ހިލާފުކަމެއް އެ މުވައްޒަފުންނަށް ފާހަގަވިއެވެ. ފާހަގަވި ކަމަކީ، ވިދިގެންހުރި ހ.ނަހިޝާ އޭގެ ގޯތިގައި އިމާރާތްކޮށްފައިވާ 6 (ހައެއް) ބުރީގެ އިމާރާތުގެ ފުރާޅުމަތީ ފެންގިރާއިން އަދި ޖަހާސް ފުލޯރިންގާއި އެ ދުދުދަރު ހުރި ފުރާޅުތަކުން ބައެއް

ހ.ސީސްޕޭޑް ގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާކަމަށް. އެހެން އިބާރާތަކުން ބުނާނަމަ، ފާހަގަވީ ކަމަކީ ވަރޓިކަލް އެންކްރޯޗްމަންޓް އޮތްކަމެވެ.

33. ބުނެވިދިޔަ ގޮތަށް، ހ. ސީސްޕޭޑް ގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ހ.ނަދިޝާ ގައި ހަދާފައިވާ އިމާރާތުގެ ބައެއް ވަރޓިކަލީ މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން އެކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސް ނަދިޝާ އިބްރާހީމަށް ދިނެވެ. ނަމަވެސް، އެ ނޯޓިސްގެ މުއްދަތު ހަމަވެގެން އިތުރަށް 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަސް ދިނައިރުވެސް ނަދިޝާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އެކަން އިޞްލާޙު ނުކުރެއެވެ.

34. މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން ދިން ނޯޓިސާ އެއްގޮތަށް ނަދިޝާ އިބްރާހީމް ބިމުގެ އިން އިޞްލާޙުކޮށްފައިވާނަމަ ޝަކުވާ ހަމަޖެހޭ ފައިސަލާ އެކަން ތަނަވަސްކުރުމުގެ މަސްއަލައަކީ އެއީ ދަތިވާކަމެއްގައެވެ. އެ ދަޢުވާ ހިމެނުމަކީ ޝަކުވާ ހަމަޖެހޭނީ އެއްގޮތަކަށެވެ. އެ ގޮތަކީ ނަދިޝާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އިޞްލާޙުކުރެއްވުމެވެ. މި ބާވަތުގެ އެ އިޞްލާޙުތަކަށް މަޖުބޫރުކުރަމެވެ.

ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަން

35. މި އިސްތިއުނާފުގައި މި ކޯޓުން ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފެނުނު ނުކުތާތަކަކީ:

35.1- ހ.ނަދިޝާ އޮތް ބާރާ ބިމުގައި ބިނާކޮށްފައިވާ އިމާރާތުން، ހ.ސީސްޕޭޑް އޮތް ބާރާ ބިމުގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި، ހ.ސީސްޕޭޑް އޮތް ބާރާ ބިމުގެ އިން ހަމަވާގޮތަށް ބާލަން އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ދަރަޖައިގެ ބިނާކުރުމުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިންގާތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[3] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފުވޭތޯ؟ އާއި؛

35.2- ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ޤަބޫލުކުރެވިފައިވާ ބިންގަލާ އެއްގޮތުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފުވޭތޯ؟ އަދި

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (މިއީ ފަހުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު" ނަމަށް ބަދަލުކުރެއްވި އެވެސް މި ޤާނޫނަށް ނިސްބަތްކުރެވޭ.)

35.3- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާ ކުރިއަށްދަނިކޮށް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާ ނިންމާފައިވަނީ، އިޖުރާއީ ގޮތުން ގޯސްކޮށްތޯ؟

ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ ގޯތީގައި ބިނާކޮށްފައިވާ އިމާރާތުން، ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ ގޯތީގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި، ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ ގޯތީގެ އިން ހަމަވާގޮތަށް ބަލާ އިސްލާހުކުރުމަށް ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށްތޯ ބެލުން

36. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"5. (ހ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ފަނޑިޔާރުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

1. މައްސަލައިގައި ހުކުމްކުރަންވާނީ ޙައްޤާއި ދަލީލާ.

2. ....

3. ...."

މިފަދައިންނެވެ.

37. ބަލައިލުމުގައި ޤާނޫނީ ނަޒަރުން އެނގޭކަމަކީ، ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި މައްސަލައިގައި ހުކުމްކުރަންވާނީ ޙައްޤާއި ދަލީލާ ފަނޑިޔާރުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

38. ހ.ނައިޝާ އެވެ ކިޔާ ގޯތީގައި ބިނާކޮށްފައިވާ އިމާރާތުން، ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ ގޯތީގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި، ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ ގޯތީގެ އިން ހަމަވާގޮތަށް ބަލާ އިސްލާހުކުރުމަށް ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ނަގާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ބަލައިލުމުން، ހ.ސީބްރީޒް އެވެ ކިޔާ

ގޯތީގެ އިމަށް ހ.ނަރިޝާ އެވް ހިޔާ ގޯތީގައި ބިނާކޮށްފައިވާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމުގެ ނައީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އިޢްތިރާޒު ނުކުރާކަން ސާފު ބަހުން އެނގެއެވެ.[4]

39. ނައީމާ އިބްރާހީމްގެ ފުރަތަމަ ޖަވާބުގައި، ހ.ނަރިޝާ އެވް ހިޔާ ގޯތީގެ އިމާރާތުން ހ.ސީސްބީޗް ގޯތީގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާ މިންވަރާބެހޭ އެއްވަރު ދަރަޖައެއްކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އެގޮތުން، ނައީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި، ބިލްޑިންގ އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓްގައިވާ މިންވަރަކީ ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާކަން އެނގޭ ފާހަގަކުރަމެވެ.

40. ދަތުރު ކޮބަން ހުށަހެޅި ބިޑުން މަސައްކަތުގައި، ދަތުރު ކޮބުގެ ބުރުޖުތަކުގައި ވަކި މިންވަރެއް ބަޖެޓްކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. ނަމަވެސް، ދަތުރު ކޮބުގެ ބުރުޖުތަކުގައި ބަޖެޓްކޮށްފައިވަނީ، ހ.ސީސްބީޗް އެވް ހިޔާ ގޯތީގެ އިން ހަމައަށް ހ.ނަރިޝާ އެވް ހިޔާ ގޯތީގައި ތަރިއާވާ އިމާރާތް ތަނާ އިސްތިއުމާލު ކުރުމަށްކަން އެ ބުރުޖުތަކަށް ބަޖެޓުން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހ.ނަރިޝާ އެވް ހިޔާ ގޯތީގެ އިމަށް ބިނާކޮށް ފަރާތުން އިމާރާތުން ވަކި މިވެނި މިންވަރަކަށް ޖާގައިން އެ ބުރުޖުގައި ކަނޑައެޅިގެން ކަނޑައަޅާފައިނުވާތީ، ވަކި މިންވަރަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް ބަލައިގެން އެ ބަޖެޓުން ކުރެވިދާނެ ޤަބޫލު ކަމަކަށް އެޅުއްވުމަކާ އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގައެއް ނުކުރަމެވެ.

41. މިފަދަ އިމުގެ މައްސަލަތަކުގައި، ޢާންމު އުސޫލު އަސާސީ ސުވާލަކީ، އެހެން މިލްކުގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާނެ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާއިރު ނުވަތަ ނުނިކުމޭ އަންނަ ސުވާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. މި ސުވާލުގެ ޖަވާބުދިނުމަށް މި މައްސަލައިގައި ހަސްފުޅުގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް ހިތެއް ނުވާތީ އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އެގޮތުން، ހ.ސީސްބީޗް ގެ އިމަށް ހ.ނަރިޝާ ގައިވާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަން ދެފަރާތުގެ ސަރވޭޔަރ ސާފު ބަޔާން އެނގުމުން ހަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގެ

---

[4] އިސްތިޢުނާފު ކޯޓުގެ 7.1.2، ސަފުހާ ނަންބަރު 4

ނިސްބަތުން ބަލާއިރު، ހ.ސީސްޕީޓް ގެ އިމަށް އަރާފައިވާ މިންވަރު ކޮޅުން ކޮންމެހެން ކަނޑައަޅަންޖެހޭފަދަ ބާވަތެއް މި މައްސަލައިގައި އޮތްކަން އެނގެން ނެތްކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

42. މިސާލަކަށް ގެއެއްގައި އިންދައި ހައްދަމުންދާ ބަނބުކެޔޮ ގަހެއްގެ ގޮފިގަނޑެއް އެ ގެއާ އިންވެގެން ހުރި ގޭގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާނަމަ، އަނެކާގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އެ ގޮފިގަނޑުން ވަދެފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައަޅަން އަމުދުން ނުކުރެވޭނެހެއްތޯ؟ ކޮޅުން ބަލަންޖެހޭހައިވެސް ކަމަކީ، އަނެކާގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އެ ގޮފިގަނޑު ވަދެފައިވާތޯ ނުވަތަ ނުވަދޭތޯ؟ ނަމަވެސް، އެ އަމުދުކަމާއި، އެ ގޮފިގަނޑުން އަނެކާގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ނަމަ އެ ވަދެފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައަޅަން އަމުދުން ނުކުރެވޭނެހެއްތޯ؟

43. އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރާ ގޮތުގައި، ގެއެއްގައި އިންދައި ހައްދަމުންދާ ބަނބުކެޔޮ ގަހެއްގެ ގޮފިގަނޑެއް އެ ގެއާ އިންވެގެން ހުރި ގޭގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާނަމަ، އަނެކާގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އެ ގޮފިގަނޑުން ވަދެފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައަޅަން އަމުދުން ކުރެވިދާނެއެވެ. ކޮޅުން ބަލަންޖެހޭހައިވެސް ކަމަކީ، އަނެކާގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އެ ގޮފިގަނޑު ވަދެފައިވާ ނުވަތަ ނުވަދޭ ކަމެވެ. ނަމަވެސް، އެ އަމުދުކަމާއި، އެ ގޮފިގަނޑުން އަނެކާގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ނަމަ އެ ވަދެފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައަޅަން އަމުދުން ކުރެވިދާނެއެވެ.

44. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި އޮތް މައްސަލައަކީ ބަލާއިރު، ހ.ސީސްޕީޓް ގެ އިމަށް ހ.ނަރައިޝާ ގައިވާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަން ދެފަރާތުގެ ބަހުން ސާބިތުކަން އެނގެން އޮތިއިރު، ހ.ސީސްޕީޓް ގެ އިމަށް އަރާފައިވާ މިންވަރު ކަނޑައަޅާފައި ނައިބާ އިބްރާހީމްގެ ރިޕޯޓުން ސާވޭއާ، މި މައްސަލައިގެ ބޭނުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ ސާވޭއެއްކަން، މި އިސްތިއުނާފުގެ ނަޔާ އިބްރާހީމްގެ ބޭނުމުގައި ވީކަމާގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ

ނުކުރެވެއެވެ. އަދި އެ މިންވަރު ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައި ނެތުމުން، ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް ގެއްލޭ ބައްޔެއްވެސް ބުނެދިފައިވާކަން އަދުލުއިންސާފަށް ޤަރާރުގައި ނުކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް، ހ.ސިޓީޒަންގެ އިމާން ވަރުދަހިވާ މިންވަރާއެކު ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އުފައްދާ ސުވާލަކީ، މި މައްސަލައިގެ ބޭނުމަށް މުހިއްމު ސުވާލެއްކަން، ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް ބޭނުންވިފައި އޮތީނަމަ، އެކަމަކަށް އަހުރެންނަން ދަށްވެރިކަމަށް ތަޙްޤީޤް ނުކުރެވޭ ހުރިސަބަބު އެހީވާކަން އަހުރެންނަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

45. އެހެންކަމުން، ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ބޭނީ ފަރާތުން ކަދުރު އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ސަރުކާރު ދަޢުވާގައި ނޮވެމްބަރު ބޭސްގެ ބޭނުމަކަށް ބޭރުކޮށްލެވުނު، މި މައްސަލައިގެ ނިންމުމަށް އާދެ ސަފަރާތް ނުކުރާ ކުރިއްވެ އަސާސީ ޙައްޤުތަކަށް ފަރާތަށް އަމިއްލަ ނުވަތަ އިތުރުކަމެއް މި މައްސަލައިގައި ނުވާކަން އަހުރެންނަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

46. އެހެނީ އަހުރެންނަން ފާހަގަކުރެވޭ ދުރަށް ސަރަހައްދު، ދަރު ކުރިން ހިންގުން މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ބަލައިދީ، އެ މައްސަލައަކީ، ހ.ނަޢީމާ އެމް ޕީއާ ގޭގައި ބެލެހެއްޓުމާ އިޢުތިރާފް ބަޔާން ހ.ސިޓީޒަން އެމް ޕީއާ ގޭގެ އިދަރާ އަރުވާދިނުން އިޢުތިރާފްކުރުމާކަން، މާފް ސިޔާ ކަމުނުސިފަތަށް ފާހަގަކުރެވިގެން، އެކަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ޚިލާފުކަމުގެ 02 (ދޭއް) މަސްދަރަކުގެ މުސްލިމުންނާ އެއްވެ އެކަމާ އެއްބަސްވުމުން ދެމިހުރި ތަރުތީބަށް ތަޢާރުޒުނުވާގޮތުން، އެ އެކަމާ އެއްބަސްވުން ދެމިހުރި ގޮތުގައި ބިނާކުރުމަށް ނުވަތަ ކުރިއެރުމަށް މައްސަލައިގައި ގެންގުޅުމަށް އެކަށީގެން ބުނެ މައްސަލައާކަން އެހެން ގެންގުޅެވެނީ މައްސަލައިގައި އެކަށީގެންނެވެ.

47. ދެވަނަ ސަބަބަކީ، ބިމުގެ އިމުގެ މައްސަލައިގައި، ޚިލާފު ކުޅޭ ޝިޔަރުކަމުގެ ތަނުގައި ބިމުގެ ގައިވާތީ އެކަށީގެންވާ، އެކަމަކު، ޤާނޫނު އެއްކަނި ބެލެހެއްޓުމުގެ ކުޑައާކަން އެނގެން އެކަށީގެންނެވެ. އެހެނީކަމުން، ބެލެކޮށްދީފައިގެ ދެވަނަ އިޝާރަތް ނަޢީމާގެ ބިމުގެ ޝިރުކަތަށް އެކަށީގެން ވާހަކައެއްދެވޭ ބޭނުމެއްގެ އެރުވުމަށް ވާރުތަކުރާ ބިމުގެ ޝިރުކަތަށް ނަޢީމާގެ ބިމުގެ އެކަށީގެން ޤާނޫނު އެއްކަނި ބެލެހެއްޓުމުގެ ކުޑައާކަން އަހުރެންނަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

48. ތިންވަނަ ސަބަބަކީ، އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ، އިން ވަކިކުރާ ޙުކުމާ ސީދާ ގުޅޭ ކަމެއްކަމުގައިވާތީ އާއި އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ، އިމުގެ ތުހުމަތުން އަދާލަތުގައިވާ މިންވަރާ ސީދާ ގުޅޭ ކަމެއްކަމުގައިނުވާތީއެވެ. މާނާ ސިޓީ ކަމުންސިފުން އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެންގުމަކުން އެކަށީ ބެލުމުންފެށި އެކަން ދަރާމަތީކޮންދުމެވެ. އެގޮތުން، އެ އަންގައިދިނުމުގައި ބައްޕަލާގަނޑުއެހީތެރިވެދީފައިވި "...ހ.ސީވިއު ގޯތީގެ އިމުގެ ތުހުމަތުން ނުކުމެވެގައިވާ މިންވަރު މިދިއުމުގައި ސާއި ކުރީގެ ދުވަހުން ފެށިގެން 02 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނަގަމުން ކުރިއަށްދާނަމަ، މި އިދާރާއަށް އަންގަވާދެވުމަށް ދަންނަވަމެވެ." މިފަދައިން އަންގައިދިނުމުގައި ވެސް އިމަށް ސީދާ އަދާލަތާ މިންވަރު ކަނޑައެޅިގެން ބައްޕަލާގަނޑުވަރު ނުވެއެވެ. އެއާ ހިލާފަށް މި އަންގައިދިނުމުގެ ފަސް ބައްޕަލާގަނޑުއިގެ އަށް ހ.ސީވިއު ގެ އިމަށް ގޮތްގަނޑުއަޅާ އަދާލަތާ މިންވަރުގެ ވާހަކަ ބުނެފައެވެ. އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ، އަންނަނީ އިމަށް ސީދާ އަދާލަތާ މިންވަރު ނުކުރިފަސް ތިރީގައިވާ ކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

49. ހަތަރުވަނަ ސަބަބަކީ، އިމުގެ މައްސަލައާގުޅޭ ގޮތުން ޤަޟިއްޔާ އަސާސީ ސުވާލަކީ، ބިމުގެ އިމަކީ ކޮބައިކަމާމެދު ކޮށްފަ ސުވާލަކަމުގައި، އެ އިން ފަހަރެއްގެ ގޮސްފައިވާކަމަށް ނާދާ މިންވަރާގުޅޭ ޤާނޫނީ ސުވާލެއް ހުށަހަޅާފައިވާތީ އަދި ހަމަޖެހިފައިނުވާ ފަހަރުގައި ޤަރާރުކުރެވިދާނެއެވެ.

50. ފަސްވަނަ ސަބަބަކީ، މިފަދަ އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ އަދުލުއިންސާފުގެ އަސާސީ ބުނެދީފައިވާ މިންވަރާ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އިމުގެ ހައްޤާއި ހަމަނުވާކަމާ، އިން އިސްތިއުނާފުކުރުމަކީ އެންމެ ޤާނޫނީ ހައްޤެއް ސާބިތުކުރުމުގެ އަމުރު ކަނޑައެޅިގެން ހިމާޔަތްދެވޭނެ ކަމެއްކަމަށް ޤަރާރުކުރުމަކީ ޢަދުލުއިންސާފު ގާއިމުކުރުމުގެ އަސާސެއް ކަމުގައިވާ އަދި ހ.ސީވިއު ގެ އިމުގެ ވަރުތަކާ މިންވަރުގެ މައްސަލަ ބަލައިފާނެ ސުލްޙަ ދަރަޖައިގެ ފަރާތްތަކާއި ހ.ސީވިއު ގެ އިމުގެ އަދާލަތުގެ ބަލައިދީފަހުގެ ތެރޭގައި ކަނޑައަޅާ ސީދާ މިންވަރު ވަކިކުރުމުގެ ފަސްގަނޑު މި މައްސަލައިގައި އެކަން ބައްޕަލާގަނޑުވާ ގޮތަށް ސަބަބެއް ކަމުގައި ދެކެވުނު ކަނޑައެޅުމެއް ނެތްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

51. އެހެންކަމުން، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އެންގުމާ އެއްގޮތަށް އިން އިޞްލާހުކުރުމަށް ދަށުކޯޓުން އަންގައި އަމުރުކުރުމުން، ހ.ސީސްޓީލް އެވް ހިޔާ ގޯތިގެ އިމުން ވަދެފައިވާ މިންވަރާމެދު ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އުފައްދާ ޖަދަލުގެ މި މައްސަލައިގައި ގޮތް ކަނޑައެޅިގެން ނޫނީ ހަމައެއް އޮތްކަން އަދުލުންނަކަން ފާހަގައެއް ނުކުރެވެއެވެ.

52. ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ދުވަސް ޖަދަލުގައި، ހ.ނައިޝާ އެވް ހިޔާ ގޯތިގައި ހަދައިފައިވާ އިމާރާތުން ބައެއް މަރާމާތުކުރި، މައްސަލައަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ބައްލަވައި ލިބިފައިވާ ނަމްބަރުތަކުގައި ދުވަސް އުޅުއްސާ ޖަހާފައެވެ. އެގޮތުން، އިމާރާތަށް ގެއްލުންވާނެކަމުގެ ސަބަބުން، ވަކަށްގަނޑާ ދިމާލަށް ގެއްލުންވާނެކަމުގެ ސަބަބުން، އެކަން ކުރިޔަން ނުކުރެވޭނެކަމުގެ ސަބަބުން ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އެކަންކަން ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތް ނިޔުމުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްލައްވާފައިވާ ދަށު ކޯޓުގެ ފަސޭހަކުރުމުގެ އެކަންކަމަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ކަމަށް ބަލަނީއެވެ. އެގޮތުން، ޝަރީޢަތް ނިޔުމުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ.

53. ޝަރީޢަތް ނިޔުމުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"(ހ) ހަމަވަން ކަމަކީ، މި ދަޢުވާއަށް ދައުލަތުބާ ފަރާތުން އިންކާރު ކުރި ނަމަވެސް، ހ. ނައިޝާ އިމާރާތް ކުރުމުގައި، އެ އިމާރާތުގެ ބައެއް، ހ.ސީސްޓީލް އެވް، ހިޔާ ގޯތިގެ އިމުގެ ތެރެއަށް އަރާފައިވާކަން ދައުލަތުބާ ފަރާތުގެ އިޢުތިރާފުން އެނގެން އޮތް ހެކި، އަދި އެކަން އިޞްލާހުކުރުމަށް ނުކުރާ އެއް ގޮތް ނުކުރާނެ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބައިނަލްއަޤްވާމީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބައްދަލުކުރާ ގޮތް ބަލައި ފަރާތުގެ ބަޔާނާ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެކަން ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ތަކެތީގެ ބައްޔަކީ ހަމަޖެހުނު ނިންމުމެއް ނަހަމަކަމުގައި، ހ.ސީސްޓީލް އެވް ހިޔާ ގޯތިގެ އިމުގެ ތެރެއަށް، ހ.ނައިޝާ އެވް ހިޔާ އިމާރާތުގެ އެކުލެވިގެން އަރާފައިވާ ބައިތައް ނައްތާލުމަށް ވަކި ތަނެއް ދީފައިވާ ފަރާތުން ބަލައިގަތުމުގެ ދަޢުވާ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން، އެ ގޮތުން ނައްތާލުމަށް އަމުރުކޮށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހަމަޖެހިފައިވާ ކަމުގައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުކުމް ޖަވާބުދާރީކުރުމުގައި ޝަރީޢަތުން ބަލާފައިވާ ކަމަށް ނިންމާލަމެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

54. ނަޒީފާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން މި އިސްތިއުނާފުގައި މި ނުކުތާގައި ފާހަގަކުރި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދަށު ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުގެ ނިންމުން ގޯސްވާ ޤާނޫނީ އެއްވެސް ހަމައެއް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަން އަހުރެންނަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވެއެވެ. އަދި ދަށު ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާ ކަންކަންކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ކަންކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރިނަމަ ނަޒީފާ އިބްރާހީމާ އެއްކޮޅަށް ނުކުންނާނެ ނަތީޖާއެއް ޤާނޫނީ ހަމަތަކުން ހަމަ ދެއްކުމާއެކު މި އިސްތިއުނާފުގައި ބުނެދީފައިވާކަން އަހުރެންނަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވެއެވެ.

55. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ފެންނަން އޮތް ބަޔާނާ، ހ.ސިލްވަރސީޑް ގެ އިމަން ހ.ނައިޝާ ގައިމާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމެވެ. ފެންނަން އޮތް ބަޔާނާ، ހ.ސިލްވަރސީޑް ގެ އިމަން ހ.ނައިޝާ ގައިމާ އިމާރާތުން ބައެއް އަރާފައިވާކަމަށް ނަޒީފާ އިބްރާހީމްވެސް އެއްބަސްވާކަމެވެ. ފެންނަން އޮތް ބަޔާނާ، އިން އިސްތިފާދާކުރުމަށް މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން އެންގި އެސެސްމަންޓް ސާވޭ ރިޕޯޓްގެ ނިސްބަތުން ހުށަހެޅި އެއްސާފައިވާ، އާ އެސެސްމަންޓް އިން ސާވޭކުރުމުން ލިބުނު ނަތީޖާގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ފެންނަން އޮތް ބަޔާނާ، އިން އިސްތިފާދާކުރުމަށް މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން އެސެސްމަންޓްފަހު އާ އެސެސްމަންޓް އިން އިސްތިފާދާކުރެވޭ ހިސާބު ރަނގަޅުކަމެއް ބޮޑަށް ބައެއް ސަރަޙައްދު ހަމަޖެހިފައިވާކަމެވެ. ފެންނަން އޮތް ބަޔާނާ، ހ.ސިލްވަރސީޑް ގެ އިން އަސާސީ ސަރަޙައްދު ބޮޑަށް އެއް ސަރަޙައްދު ހިނދު، އާ އިމަން އަތުވެއްޖެ ބައި ތިމާގެ އިސްތިއުނާފުގައި ދަރުޖަކުރެވުނު މި މައްސަލައިގައި އޮތްކަން ދަށު ކޯޓުގައި ފެނުނު މި ބަޔާނުގައި ފެނުނު ނަޒީފާ އިބްރާހީމްގެ ސާބިތުވެގެން ނުވާކަމެވެ.

56. އެހެންކަމުން، ހ.ނައިޝާ އެވް ހާ ގޭގެ ބިންކޮޅުގައިވާ އިމާރާތުން، ހ.ސިލްވަރސީޑް އެވް ހާ ގޭގެ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެފައިވާ ބައި، ހ.ސިލްވަރސީޑް އެވް ހާ ގޭގެ އިން ހަމަވާގޮތަށް ބައި އިސްތިފާދާކުރެވޭގޮތަށް

ދަށު ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފަށްކަމަށް ޢަދުލުވެރިކަމާއެކު ބެލުމުން ނުފެނެއެވެ.

ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދުނިޔޭގެ ކުރިއަރާފައިވާ ދިމިޤްރާޠީ ޤައުމުތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ބޭނުންކުރާ ޢަދާލަތުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ބެލުން

57. މި ނުކުތާގައި ދަށު ކޯޓުން ޚިޔާލުފާޅުކުރައްވާ ޢަދާލަތުގެ ހަމައެއްކަމަށް ބުނެ ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން މި އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހަމައަކީ، އިޖްތިހާދު އޮތް ނުސޫސްގެ ހަމަކަން އެނގެއެވެ. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިޖްތިހާދު އޮތް ނުސޫސްގެ ވަރަކާ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާތަކުގެ، ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވި ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި އަދި އަޑުއެހުމުގައި ބަލައިގަނެވިފައިވާ ނިންމުމަކުން، ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޕެރެގްރާފުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް އެކަމަށް އަޑުއަހާފައި ނުވާކަމަށެވެ.

58. ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވި ފަދައިން ދަށު ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމަށް އަޑުއަހާފައިވާ ނުކުތާތަކަށް ބޭނުމާ އަދުލުއިންސާފަށް ވެސް އެއްބަސްވެއެވެ. އެއީ ހަމަ ހަމަޖެހިގެންވާ ގޮތުން އެ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމާ ގުޅިގެން ވަކި އެއްޗެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުފެނެއެވެ. ދަށު ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގައި ޚިޔާލުތައް އެ ގޮތަކަށް ހިއްސާކުރެ ނުކުތާތަކާއި ސަބަބެއް އެ ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކޮށްނުދީ، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން އިތުރު ފުރިހަމަކުރެވުނުކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެމެވެ.

59. ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރި އިޖްތިހާދު އޮތް ނުސޫސްގެ މަޤްޞަދަކީ، ޢަދާލަތުގެ ހަމައެއްކަމަށް ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ. އަދި އެ މަޤްޞަދު މި މައްސަލައިގައި ތަޠްބީޤުކުރެވިފައިނުވާކަން އެނގިފައެވެ.

60. ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އެ މަޤްޞަދު ތަޠްބީޤުކުރެވިފައިނުވާކަން އަންގާފައިވިޔަސް، އެ މަޤްޞަދު މި މައްސަލައިގައި ތަޠްބީޤުކުރެވިފައިނުވާކަން އަޑުއަހާފައިވާކަން ނުފެނެއެވެ. ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ، އެ މަޤްޞަދަށް، އިޖްތިހާދު ހަމަތަކަށް ބަލައިގަނެވޭ ބަޔާންކުރާ އިޖްތިހާދަށް ކަން ކުރަމުންދާ

ހޯދުމަށް އެދިގެން އަންނައިރު، އެ ފަރުވާ ހޯދުމަށް އޭނާ ފަރާތުން އެ ފަރުވާ ހޯދަން އަންނަންވާނީ "ސާފު އަތަކާއެކު" ކަމުގައިވާއިރު[5]، މި މައްސަލައިގައި، ސަލީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ޝަކީލާ ބަދްރާގެ ގޯތީގެ އިމަން އަރާގޮތަށް އިމާރާތްކޮށްފައި ހުރުމާ، އެކަން އިސްތިފާދާކުރުމަށް ކަމާބެހޭ ރަސްމީ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމެއްނުވާ އޭނާ އިސްތިފާދާކޮށްފައި ނުވާއިރު، އިކުއިޓީ އޮތް މެކްސިމްގެ މަޤްޞަދު އަދާކުރުމުގެ ހަމައެއްގޮތުން ތަޞައްވުރު ކުރުމަކީ އެ ފަރާތުގެ އަމިއްލަ އިހުމާލުގެ ސަބަބުން ހުރަސްއެޅޭކަމެއް. ބޭނުމުގައި ހަމައަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ފާސް ކުރަމުންދާ ހަމަތަކުން، އެ ކޯޓުގެ **ސަކްސެސް ޖުއަލަރސް ލިމިޓެޑް ވ. ޖަޕަން ސަރވިސަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް**[6] ޤަޟިއްޔާއާއި އަދި އިބްތިދާއީ ވ. **އަޙްމަދު ޤަޟިއްޔާ**[7] ހިން ދިނުމަށް. ދެވަނަ ސަބަބަކީ، މި މައްސަލައިގައި އޮތް ބާރުތަކަކީ، އެ ކަށަވަރު ތަޞައްވުރުކުރެވޭ ބާރުތަކާއި ނުވަތަ އިސްލާހުކުރަން ހުށަހެޅުނު ގޮތުގެ ބާރުތަކެވެ.

61. އިކުއިޓީ އޮތް މެކްސިމް އަދި، ބިމުގެ ވެރިފަރާތަކުން އެހެން ފަރާތެއްގެ ބިމަށް ވަންނަމުންދާކަން އެނގިހުރެ ބިމުގެ ވެރިފަރާތުން ހިނގާފައިވާ ބައްޓަން ހުރިގޮތް ވެސް ބަލާ ބިމުގެ ވެރިފަރާތުން ހުރަސްއަޅައިނުލާ ދޫކޮށްލާފައިވާކަމަށް ވާނަމަ، އެ ބިން ވެރިފަރާތުން ސާބިތުކޮށްދެވޭ ބިމާއި ގުޅޭ ބޭނުންތަކުން، މިގޮތުން އެ ބިމުގެ ވެރިކަމާއި ގުޅޭ ސާބިތުކުރެވޭ ޙައްޤުތަކާ ދިމާލަށް ބާރުއެޅިދާނެއެވެ.[8] މި މައްސަލައިގައި އެފަދަ ގޮތަކަށް ބިމުގެ ވެރިކަމާ ގުޅިގެން ބިމަށް ވަދެވިފައިވާކަމެއް، ސަލީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އަށަގެންނެވި އިކުއިޓީ އޮތް މެކްސިމްގެ ދަށުން މި މައްސަލައަށް ތަޞައްވުރުކުރެވޭނެ ބާރަކަށް ނުވެއެވެ.

---

[5] Unlocking Equity and Trusts, Ramjohn Mohamed, 5th Ed, p.15, Equitable maxim:He who comes to equity must come with clean hands.

[6] [2024] SC 42 ގެ 43 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

[7] [2023] SC 03 ގެ 33 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

[8] Goo,S.H (2002). Sourcebook on land law(3rd ed.). Cavendish Publishing. pp 789- 799

62. އެހެންކަމުން، ދަށު ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދުނިޔޭގެ ކުރިއަރާފައިވާ ދިމިޤްރާޠީ ޤައުމުތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ބޭނުންކުރާ ޢަދާލަތުގެ ހަމަތަކާ ޚިލާފުވާގޮތުން ބަލަހައްޓާ އުޞޫލަކަށް ނަޒީރާ އިސްތިޤްރާރުކަން މި އިސްތިއުނާފުގައި ބުނެދިފައިވާކަމުގައި ހަރުދަނާނުކަން ފާހަގަކުރެވޭ ނުކުރެވެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއާ ގުޅިއަންނަނިކޮން އިސްތިއުނާފުކުރެވުނުކަމުގައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާ ނިންމާފައިވަނީ، އިޖްރާއީ ގޮތުން ގޯސްކޮށްތޯ ބެލުން

63. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ދަޢުވާއަކީ، ހ.ނަޢިޝާ/ ނަޢީމާ އިބްރާހީމް ހުށަހެޅުއްވުން، ސިވިލް ކޯޓުގައި ބަލަމުންދާ ދަޢުވާއެކެވެ. އެ ދަޢުވާގައި ނަޢީމާ އިބްރާހީމް އެދިފައިވަނީ، ހ.ނަޢިޝާ އެވެ ކިބާ ގޭތެރޭގައި ކޮންކްރީޓުވާ އިމާރާތުން ހ.ސީސްޕީޒް އެވެ ކިބާ ގޭތެރޭގެ އިމުގެ ބޮޑުތަން ކަރަޔާއި ބަދަލުވެ ކަނޑައެޅި ދިނުމަށެވެ. އެ ދަޢުވާގެ ޖަވާބުގައި، އެ ދަޢުވާގެ ޚަރުދުވާ ޝަކުވާ ރަށްޖާގެ ފާރުކޮށްގެން އެދިފައިވަނީ، ހ.ސީސްޕީޒް އެވެކިބާ އަމިއްލަ ބިމަށް ހ.ނަޢިޝާ ގައި ކޮންކްރީޓުވާ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ ބައި ތަޅާލުމަށެވެ.[9]

64. އެހެންވީމާ، ޝަކުވާ ރަށްޖާގެ ފާރުކޮށްގެން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަތައް ހުށަހެޅިއެވެ. އެ ދަޢުވާގައި އޭނާ އެދެނީ، ހ.ސީސްޕީޒް އެވެ ކިބާ އަމިއްލަ ބިމަށް ހ.ނަޢިޝާ ގައި ކޮންކްރީޓުވާ އިމާރާތުން އަރާފައިވާ ބައި ތަޅާލުމަށެވެ. އެ މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާއިންނެވެ. މި އިސްތިއުނާފަކީ އެ ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފެވެ.

---

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ދަޢުވާގެ "ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ ހުށަހަޅާ ފޯމު"

65. މި އިސްތިއުނާފުގައި ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އުފައްދާ ބަހުސަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށް ދަނިކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ހުށަހެޅުއްވުން ކަމަށް ބުނެ ކުރާ ބަހުސްއެއްކަމަށް ދޭހަވެއެވެ.

66. އިސްވެ ބުނެވުނު ބަހުސް، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ މިވާ ޤަޟިއްޔާގައި އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައިވެސް ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވުމުން އެ ކޯޓުން އެ ނުކުތާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމާފައިވާކަން ވެސް އެނގެން އޮވެއެވެ.[10] އެ ނިންމުމުގައި ދަށު ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ:

"...އެއް މައުޟޫޢެއްގެ މައްޗަށް އެއް ފަރާތަކަށްވުރެ ގިނަ ފަރާތްތަކުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ޙާލަތުގައި ފުރަތަމަ ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ އެކަނި ބަލައިގަނެގެން ނިންމައި، އެ މައްސަލައިގެ ތެރޭގައި ފަހުން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ ބެލުމަކީ ކަނޑައަޅައިދިނުމަ، މައުޟޫޢީ ގޮތުން މައްސަލައިގެ ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައި ނުވަނީސް ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ޙާލަތުގައި، އެ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތްތަކުން އަލުން އަދި ދަޢުވާއެއް ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ، އެހެން ފުރަތަމަ ވަކި ފަރާތަކުން ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވާ އެހެން ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ބަލައިގަނެ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅާނެ ސަބަބެއް ޤާނޫނުކަމަށްވާތީ، މި ދަޢުވާއަކީ މިފަދަ ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނޫންކަމަށް އިޖުރާއީގޮތުން ކަނޑައެޅުން ނުވާކަމަށް ނިންމައިފީމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

67. މި ނުކުތާގައި ނަޒީރާ އިބްރާހީމް އުފައްދާފައިވާ ބަހުސާގުޅޭ ގޮތް ކަނޑައަޅަން ބަލާއިރު، އަންނަނިވި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. އެގޮތުން، ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ފާހަގަވަނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމި ނިންމުން ހިލާފުވާކަމަށް ނަޒީރާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ބުނާ ފުރަތަމަ އުސޫލަކީ، ކޯސް އޮފް އެކްޝަން އެސްޓޮޕަލްގެ އުސޫލުކަމަށް ބުނެފައިވާ ބުނުމެވެ. އެކަމުގެ ޤާނޫނީ ހުއްޖަތެއްގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު

---

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/IN/2022/03 އިޖުރާއީ ހުކުމްތަކުގެ ނިންމިގޮތް

2016/SC-A/25 ޤަޟިއްޔާގައެވެ. އަދި ދެވަނަ ކަމަކަށް ފާހަގަވެސް، މައްސަލައެއް ހުކުމެއްގައިވެސްކަން، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޒަބްތުކުރުމުގެ ފަރާތުން ހަމަ އެ ހުކުމްދާއިރު ނުވަތަ އެކަމާބެހޭ ނުވަތަ މަޢުލޫމާ ގުޅޭ އެހެން މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ހުރިހާ މައްސަލައެއްކަމާ ބަލަންވާނީ އެއްގޮތްވާ ކަމަށް ބާރުނަކަނޑައިވާ އުޖޫރަ ހިލާފުވެފައިވާކަމަށް ބުނާ ބުނުމެވެ. އެކަމުގެ ޤާނޫނީ ހުއްޖަތުގެ ގޮތުގައި ހަވާލާދީފައިވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގައެވެ.

68. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމި ނިންމުން ހިލާފުވާކަމަށް ނަޒީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ބަލާ ކޯސް އެއީ އެކްސެސް އެސްޓޭޓްގެ އުޖޫރަ މައްސަލައިގެ މައްޗަށް ޤާއިމުކުރަނީ އަންނަނިވި ކަންކަން ފުރިހަމަވާނަމަކަން ނަޒީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ކޯސްއީ ބުރުޖުތަކުގެ ގޮތުގައި މި އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބަރުވިދިއަހ ޤަޟިއްޔާއިން އެނގެން އޮންނަކަން ހަމަޖެހިގެން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.[11] އެގޮތުން، ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ކުރިން އުފައްދާފައިވާ ދަޢުވާއަކާއި ގުޅިގެން، އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓެއްގެ ނިންމުމެއް އޮތުމެވެ. ދެވަނަ ކަމަކީ، ކުރިން ނިންމާފައިވާ މައްސަލައިގައި އާއި، ފަހުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އެއް ފަރާތްތަކެއް ކަމުގައިވުމެވެ. ތިންވަނަ ކަމަކީ، ކުރިން ހުށަހެޅި މައްސަލަ އާއި ފަހުން ހުށަހެޅި މައްސަލައާ ފަރާތްތައް ހުރި މަޤްޞަދު ދެ މައްސަލައިގެ ކަމުގައި ނުވުމެވެ. އަދި ހަތަރުވަނަ ކަމަކީ، ފަހުން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުން އެކަށީގެންވާ މަސައްކަތްކޮށް ވިސްނުންތެރިކަމާއެކު

---

[11] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ޤަޟިއްޔާގެ 13.2.3

(with reasonable deligence) ހުށަހެޅިނަމަ ، ކުރިން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގައި ހިމެނި، އެ މައްސަލަ ގޮތް ކަނޑައެޅޭނެ ނުކުތާތަކެއް ކަމުގައިވުމެވެ.

69. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގައި ފުރިހަމަވޭތޯ ބެލުމަށްޓަކައި، އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، ކުރިން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަކާއި ގުޅިގެން، އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓެއްގެ ނިންމުމެއް އޮތްތޯ ބެލުމެވެ. އެގޮތުން ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި، ކުރިން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަކާއި ގުޅިގެން، އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓެއްގެ ނިންމުމެއް އެނގޭކަން ނުފެނެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައަށް ކޯޒް އޮފް އެކްޝަން އެސްޓޮޕަލް ޤާއިމުކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެމެވެ.

70. މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވަނީކަން، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚަސްމުންގެ ފަރާތުން ހަމަ އެ ޚުސޫމާތު ނުވަތަ އެކަމާބެހޭ ނުވަތަ މައުޟޫޢާ ގުޅޭ އެހެން މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް ބަލަންވާނީ އެއްފަހަރާ ކަމަށް ބާރުއަޅާފައިވާ އުޞޫލާ ހިލާފުވާގޮތަށް ނަޒަރު އިބްތިދާއީގެ ފަރާތުން ބިނާ ބުނުމަކަށް ބަލާއިރު، މި ދެމައްސަލަ ބަލާނީ އެއްފަހަރާކަމަކަށް ޝަރީޢާ ބަހެއްގެ ފަރާތްތަކުން ފަސް ބިނާވެއެވެ ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް، ޝަރީޢާ ބަހެއްގެ ފަރާތްތަކުން ބުނާފައިވަނީ، މި ދެމައްސަލަ އެއްފަހަރާކަމަށް ނުބެލި ނަމަވެސް، އެކަމަކީ އެކުވެގެން ސަބަބުން ބުނެވޭ ޤާނޫނީ ބިނާކުރުމަށް ސަބަބެއް ނުދެކެމެވެ. ޝަރީޢާ ބަހެއްގެ ފަރާތްތަކުން ބުނާފައިވާ އެކަމަކީ، މައްސަލައިގެ ބުނުމަކީ އަސަރުކުރާނޭގޮތުގެ އިޖުރާއަތެއް ނުދެކެމެވެ.

71. ނަތީޖާ އިސްތިހާރުވީ ހުށަހެޅި ބަހުސްގައި އެ އިޖުރާއަތަށް ބުނުމަކީ އަސަރުކުރާކަމަށް އިޖުރާއަތެއްކަމާއި، އަސަރުކުރާގޮތަށް އަސަރުކުރި ގޮތާއި އަދި އެއްފަހަރާކަމަށް ބެލިނަމަ ނުކުތާތަކަށް ބަލާފައި ނަތީޖާއެއް ހޯދުމަށް އެ ނަތީޖާއަކީ ކޮށްފައިވާ ޒާތުގެ ހަމައެކަން ދާއިރާ ނަތީޖާ އިސްތިހާރުވީ މި

އިސްތިއުނާފުގައި ބުނެދީފައިވާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށްވެސް މި މައްސަލައިގައި ޝަހީދާ ހަމްޒާގެ އެ ބުނުމާ އެއްބަސްވެވެއެވެ.

ޝަހީދާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބުގައި އެދޭގޮތްކަމަށް ބުނެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ[12] 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދިފައި އޮތް އޮބްޖެކްޝަނާ ގުޅޭ ކަންކަން

72. ނަޢީމާ އިބްރާހީމް ހުށަހެޅި މި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން ޝަހީދާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބު ދިނުމުން ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގެން އޮތްކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން ކޮންމެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކަށް ވަކިވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ޖަވާބު ދީފައިވާކަން އެ ޖަވާބުން އެނގެން އޮތްކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ. އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބު ހުށަހެޅުމުގެ އިތުރުން، ޝަހީދާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟެއް ބާރުކޮށް މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގެން ނެތްކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމެވެ.

73. ނަމަވެސް، ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން އޭގެ ޖަވާބުގައި ޝަހީދާ ހަމްޒާގެ ފަރާތުން އެދޭގޮތްކަމަށް ބާރުނުކުރެވޭ ކަންކަމަށް ބެލިއިރު، އޭނާގެ ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައަކީ، ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމު ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން ކަމުގައި ބެލެވިދާނެ ހަރަކާތެއް އޮތް މައްސަލައަކަށް ވާކަމަށް ބުނެ، އޭނާގެ ވާހަކަ ބޮޑުބަސްތަކެއް

---

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މީގެ ފަހުން "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ މި ޤާނޫނަށް ނިސްބަތްކޮށްފައެވެ.)

ބަޔާންކޮށް،[13] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދިފައި އޮތްކަން އަހުރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

74. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް ޝަރީފާ ޙަމްޒާގެ ފަރާތުން އެދިފައި އޮތް އެދުމުގެ މައްޗަށް ގޮތް ކަނޑައަޅަން ބެލިއިރު، އެ މާއްދާއަކީ (ހ) އިން ފެށިގެން (ރ) ގެ ނިޔަލަށް އަކުރުތަކެއް ހިމެނޭ މާއްދާއެއްކަން އަހުރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

75. ޝަރީފާ ޙަމްޒާގެ ފަރާތުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދިފައިވިނަމަވެސް، މި މާއްދާގައި ހިމެނޭ އެއްވެސް އަކުރަކަށް ޙަވާލާދީފައި ނުވާކަމާއި އަދި ނަތީޖާ އިބްރާހީމް ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމު ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންހިފިކަމަށް ޝަރީފާ ޙަމްޒާ ބުނާ ބުނުން ސަބަބާއެކު ބުނެދީފައި ނުވާކަން އަހުރެންނަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

76. އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 421 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުބައިގެ ތެރެއިން ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމު ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުން ގޮތުން، ނަތީޖާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި

---

[13] އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާގެ ޖަވާބު ހުށަހަޅާ ފޯމުގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) އިން (ވ) ގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން

ހުރަހެޅުމަކީ ކޮބައިކަން ޝަފީޤާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާތީ، މި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ބާޠިލުކުރެވޭނެ ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

ޝަފީޤާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ޢަރުޟުގައި އެދޭގޮތްކަމަށް ބުނެ ސެކިއުރިޓީގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ބެހެއްޓުމަށް ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް އަންގައިދިނުމަށް އެދިފައި އޮތް އޮޅުމާ ހުށަހަޅާ ކަންކަން

77. ނަޢީމާ އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުރަހެޅި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން އޭގެ ޢަރުޟުގައި ޝަފީޤާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން އެދޭގޮތްކަމަށް ބުނެފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އަނގާ ފުރަތަމުން އުޅުއްވާ ދަރަނި ކަމުގައި، ސެކިއުރިޓީގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ބެހެއްޓުމަށް ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް އަންގައިދިނުމަށް އެދިފައި އޮތް އޮތުންކަން ހުށަހަޅާކަމުގައިވެއެވެ.

78. ނަމަވެސް، އެ ފަދައިން ޝަފީޤާ ހަމްދާގެ ފަރާތުން އެދުނީ، މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ ކޮން މާއްދާއެއްގެ ދަށުންކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. އޭނާ ސެކިއުރިޓީގެ ގޮތުގައި ބަހައްޓަން ދިނުމަށް އެދިފައިވާ 35,000 (ތިރީސް ފަސްހާސް) ރުފިޔާގެ މިންވަރަކީ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ހިނގާ މިންވަރުކަން އެނގޭނެ އެއްވެސް ލިޔުމެއްވެސް ހުށަހަޅާފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި ބުނެފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައިކަމަކަށްވެސް[14] އެނގެން ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، ނަޢީމާ އިބްރާހީމަށް އެ ފައިސާ ދައްކަން އަންގަން ޖެހޭ ސަބަބެއް ހުރިކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

ނިންމަން ފެންނަގޮތް

79. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރެވިފައިވާ ޙުކުމް ސާބިތުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުން ނިންމަން ފެނެއެވެ.

---

[14] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 287 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ 20 (ވިހި) ދުވަހުގެ މުއްދަތު

ފަނޑިޔާރު ޙުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

80. އަހުރެން ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޢުގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަނީޒް ޢަބްދުﷲގެ ރައުޔު

81. އަހުރެން ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޢުގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

82. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މި މައްސަލައިގެ ޚަޞްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[15] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ދިފާޢު ޚަޞްމުންނަށް ބަލާފައިވާކަމަށްވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނާނީ ފަހުން ތާރީޚަކީ އެ ދިފާޢު ޚަޞްމުންނާ ބަލާފުކުރާ ތާރީޚެވެ.[16] އެހެންނަމަވެސް ދުވާލާ ރިޢާޔަތްކޮށް ބާކީކުރުމަށްފަހު އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[17]

---

[15] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3229/Cv-C/2021 ގަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭފަދަ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީޖް ޢަބްދުالله